

PLAN DZIAŁANIA KT 225 ds. Lekkich Metali Nieżelaznych

STRESZCZENIE

KT 225 zajmuje się klasyfikacją lekkich metali nieżelaznych i ich stopów (z wyjątkiem metali wysokiej czystości, półprzewodników i spoiw), surowcami do ich produkcji (w tym surowcami wtórnymi), wymaganiami dla półwyrobów i wyrobów hutniczych z tych materiałów [gąski, wlewki, walcówka itd., wyroby walcowane, wyroby wyciskane i ciągnięte oraz wyroby specyficzne (np. krążki)] oraz tematyką związaną z anodowaniem aluminium. Zakres kompetencji KT 225 obejmuje wszystkie normalizowane dla tych materiałów aspekty, z wyjątkiem metod badań składu chemicznego oraz metod badań własności fizycznych (w tym mechanicznych) wspólnych dla wszystkich metali.

Rynek, z którym związana jest tematyka działania KT 225 obejmuje wszystkie branże przemysłu krajowego zużywające te materiały bądź to jako wsad do dalszego przerobu, bądź to jako półwyroby do produkcji wyrobów gotowych innych niż wyroby hutnicze, albo jako wyroby stosowane bezpośrednio w różnego rodzaju instalacjach, systemach itd.

Prowadzone prace dotyczą norm na wyroby ogólnego przeznaczenia oraz norm na wyroby dla określonych zastosowań (w tym przeznaczonych dla lotnictwa i kosmonautyki), które wykorzystywane są na etapie projektowania wyrobów finalnych oraz ich wytwarzania i eksploatacji.

Podstawowym kierunkiem prac KT 225 jest ujednoczenie wymagań norm krajowych z wymaganiami Norm Europejskich.

Korzyści wynikające z udostępniania norm opracowywanych w KT 225 są trudne do oszacowania liczbowego. Są one jednak bezsporne gdyż opracowywane normy, chociaż dobrowolnego stosowania, są podstawowymi dokumentami przywoływanymi w zamówieniach, kontraktach, dokumentacji systemów zarządzania jakością, dokumentacji systemów oceny zgodności. Gwarantuje to odpowiedni poziom jakościowy wyrobów, uproszczenie i ujednoczenie metod badań oraz zwiększa zaufanie do zamawianych materiałów b. dużej liczby odbiorców, często rezygnujących z przeprowadzania szczegółowych badań, co prowadzi do obniżenia kosztów produkcji i stanowi istotny czynnik wobec konkurujących gospodarek, coraz większego zaangażowania firm krajowych w handel międzynarodowy i rosnącego powiązania technicznego firm krajowych z zagranicznymi.

Priorytety prac KT 225 są zatem b. czytelne i obejmują:

- utrzymywanie kontaktu z Komitetem Technicznym CEN/TC 132 oraz ASD-STAN (Aerospace and Defence Association of Europe - Standardisation) w zakresie norm materiałowych dla lotnictwa i kosmonautyki
- śledzenie i czynny udział w pracach tych organów (opiniowanie dokumentów i głosowanie nad nimi) w aspekcie zabezpieczenia interesów krajowych

- dążenie do przygotowywania polskich wersji językowych przyjmowanych EN, ze względu na ciągle rosnące zużycie wyrobów z Al i stopów Al w przeliczeniu na jednego mieszkańca, oraz b. duży krąg podmiotów (dużych, średnich i małych) zainteresowanych i stosujących normy materiałowe przypisane do tematyki KT 225.

1 ŚRODOWISKO BIZNESOWE KT

1.1 Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT znaczący wpływ mają następujące uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe:

Podstawowe znaczenie gospodarcze znajdujące odzwierciedlenie w normalizacji ma aluminium i jego stopy.

Chociaż aluminium jest obecnie drugim pod względem częstości zastosowania metalem na świecie systematycznie zyskującym na popularności, w Polsce nie wytwarza się obecnie aluminium pierwotnego.

Krajowa produkcja półwyrobów i wyrobów hutniczych z aluminium i stopów aluminium oparta jest na aluminium importowanym oraz pozyskiwanych surowcach wtórnych.

W kraju stosowane są nowoczesne technologie produkcji tych półwyrobów i wyrobów zapewniające ich jakości odpowiadającej najwyższym standardom.

Jakościowe standardy w tym zakresie, uwzględniające coraz wyższe wymagania wielu branż przemysłu, tworzą wielkie korporacje przemysłowe najwyższej rozwiniętych przemysłowo krajów – USA, Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii, Japonii i innych. W ostatnich latach zarysowują się też wyraźne tendencje do:

- uszczegółowienia wymagań dla wyrobów przeznaczonych do ściśle określonych zastosowań.
- poszukiwania nowych materiałów spełniających oczekiwania specyficznych odbiorców
- zwiększania efektywności recyklingu i zwiększania udziału surowców wtórnych w produkcji wyrobów hutniczych

co w przyszłości znajdzie również odzwierciedlenie w dokumentach normalizacyjnych. Wobec konkurujących gospodarek różnych regionów świata i globalizacji wymagań zaistniała konieczność ujednoczenia wymagań dla:

- materiałów (oznaczania i skład chemiczny gatunków Al i stopów Al)
- półwyrobów i wyrobów hutniczych.

W zakresie ujednoczenia oznaczeń i składu chemicznego gatunków aluminium i stopów aluminium do przeróbki plastycznej wiodącą rolę na świecie spełnia The Aluminum Association (członkiem tej organizacji jest także Oddział Metali Lekkich Instytut Metali Nieżelaznych). Korzystają z tego organizacje normalizacyjne ISO i CEN

(do norm ISO oraz EN wprowadzone są w zasadzie tylko gatunki zarejestrowane w The Aluminum Association).

W zakresie ujednoczenia wymagań dla półwyrobów i wyrobów hutniczych z aluminium i stopów aluminium w obrębie rynku europejskiego wiodącą rolę spełnia CEN/TC 132 oraz ASD-STAN (tylko w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych dla lotnictwa i kosmonautyki). KT 225 uczestniczy w pracach tych organizacji, a współpraca z nimi stanowi obecnie podstawę działalności KT w obszarze opracowywania dokumentów normalizacyjnych. Należy podkreślić, że wymagania EN stanowią b. często podstawę nowelizacji norm ISO, zwłaszcza w odniesieniu do norm na wyroby ogólnego zastosowania.

Krajowi producenci półwyrobów i wyrobów przerabianych plastycznie spełniają te wysokie wymagania w odniesieniu do wielu wyrobów. Niestety nie w pełni zaspokajają popyt. Tę lukę wypełniają firmy handlowe oferujące wyroby znanych producentów.

1.2 Wskaźniki ilościowe dotyczące środowiska biznesowego

Poniższe wskaźniki ilościowe opisują środowisko biznesowe, w celu wsparcia działań KT poprzez zapewnienie niezbędnych danych:

Krajowi producenci półwyrobów i wyrobów hutniczych z aluminium i stopów aluminium stanowią niewielką grupę, liczącą 16 podmiotów. Producentami wyrobów walcowanych są trzy podmioty [Impexmetal S.A. - Huta Aluminium Konin (blachy i taśmy), Grupa Kęty (folie) i NPA Skawina (Walcówka)]. Producentami wyrobów wyciskanych jest pięć podmiotów (Grupa Kęty, SAPA, HYDRO, FINAL, EUROMETAL). Odlewnicze stopy aluminium w postaci gąsek wytwarza 8 podmiotów (Alumetal Kęty, Nicromet, EUROMETAL, PMN Bobrek, Aluminium POLST, Frontal, MTL, Eko-Centrum).

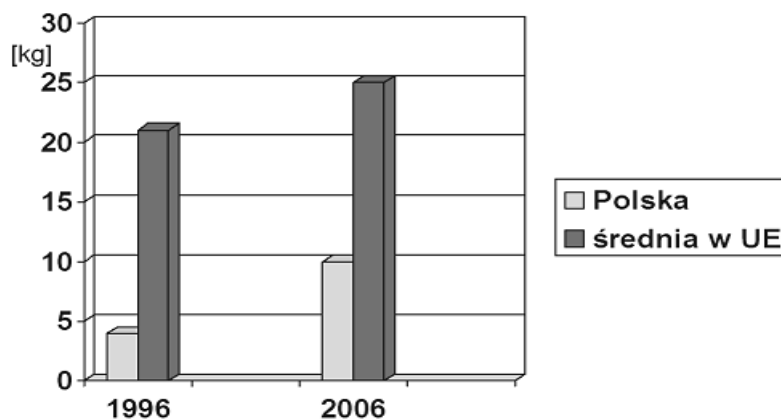
Aluminium pierwotnego nie wytwarza się już w kraju. Jeszcze w 2008 r. w Polsce produkowano 30 tyś. ton aluminium pierwotnego, co stanowiło niespełna 0,1% produkcji światowej w tym okresie (39 425 tyś. ton) W 2010 r. produkcja ta wynosiła już tylko 10,1 tyś. ton, aż w końcu została zatrzymana.*)

Tymczasem konsumpcja aluminium (wyroby z Al i stopów Al) w przeliczeniu na jednego mieszkańca ciągle rośnie. Chociaż dynamika konsumpcji w Polsce jest wysoka w porównaniu z dynamiką średniej konsumpcji w Unii Europejskiej, to bezwzględna wielkość konsumpcji jest jeszcze stosunkowo niska. Zobrazowano to poniżej.**)

^{*)} Dane według Rocznika Statystycznego 2011, działy XVII i XXVII.

^{**)} Dane według Reserch Aluminium Center in Poland.

Dynamika konsumpcji aluminium w Polsce w przeliczeniu na jednego mieszkańca [kg]

Konsumpcja Al w Polsce w 2007 r.: około 11 kg/ osobę

Obraz środowiska biznesowego dopełnia przedstawiona poniżej struktura rynku wyrobów aluminiowych w Polsce, która daje wyobrażenie o liczności podmiotów będących odbiorcami półwyrobów i wyrobów hutniczych z Al i stopów Al przypisanych do zakresu tematycznego KT 225.

Rynek wyrobów aluminiowych w Polsce, 2007 **)

Element rynku	Udział %
Transport	58
Opakowalnictwo	20
Budownictwo	12
Energetyka	4
Budowa maszyn	2
Pozostałe	4
Σ	100

W gestii KT 225 jest obecnie 310 norm, w tym:

- 287 norm PN-EN (188 z nich to normy dotyczące lotnictwa i kosmonautyki, 2 to normy wprowadzające EN zharmonizowane z dyrektywami 81/106/EWG i 97/23/WE, 198 to dokumenty polskojęzyczne)
- 17 norm PN-EN ISO (tylko jedna w wersji polskojęzycznej)
- 6 norm PN-H.

Prognozuje się, że:

- Grupa norm PN-EN nie będzie już znacząco poszerzana, gdyż istniejące normy EN na obecnym etapie w zadowalającym stopniu pokrywają zakres tematyki związany z wymianą towarów na rynku europejskim. Przewiduje się ponadto, że w grupie norm PN-EN wzrastać będzie liczba norm stanowiących wprowadzenie EN w języku oryginału, gdyż część norm EN w wyniku przeglądu podlegać będzie nowelizacji, a znowelizowane EN, wobec braku sponsorów, nie będą tłumaczone na język Polski. Tę tendencję przewidziano już w pierwszej edycji PD i znalazła ona praktyczne potwierdzenie.
- grupa norm PN-EN ISO (zupełnie nowa) dotyczy metod badań anodowych powłok tlenkowych na wyrobach z aluminium i stopów aluminium, i przez najbliższe lata nie powinna być przedmiotem zmian
- grupa pozostałych norm własnych PN-H stanowi już tylko margines ilościowy. Normy z tej grupy będą wycofywane z chwilą utracenia aktualności i w związku z Instrukcją ZSZ Z2-I2. Docelowo normy PN-H mogą wypełnić pole tematyki krajowej nie pokryte normami PN-EN, o ile inicjatywa w tym zakresie w kierunku opracowywania firmowych dokumentów normalizacyjnych nie zostanie przejęta przez określone podmioty gospodarcze (aktualne kryteria opracowywania norm własnych są mało atrakcyjne). Tę tendencję przewidziano już w pierwszej edycji PD i jest ona nadal aktualna.

2 OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC KT

Skutkiem działalności KT225 jest i będzie nadal:

- zabezpieczanie interesów krajowych producentów i odbiorców wyrobów hutniczych poprzez możliwość ingerowania w zapisy postanowień norm i innych europejskich dokumentów normalizacyjnych w ramach ich opiniowania, od etapu CD aż do głosowania nad końcową wersją
- ułatwienie wymiany towarowej na rynku europejskim i porozumiewania się stron poprzez wdrażanie do krajowych dokumentów normalizacyjnych ujednoliconej terminologii oraz ujednoliconych wymagań norm EN oraz innych europejskich dokumentów normalizacyjnych
- popularyzacja ujednoliconych wymagań, zwłaszcza wśród małych średnich przedsiębiorstw, poprzez przygotowywanie polskojęzycznych wersji EN
- ujednolicenie oceny wyrobów hutniczych poprzez wprowadzanie do Polskich Norm na metody badań zwłaszcza norm EN-ISO
- precyzja zapisu wymagań poprzez tłumaczenie EN na język Polski, umożliwiającą prawidłowe formułowanie zamówień podających informację niezbędne dla właściwego wykonania i odbioru materiału.

3 CZŁONKOSTWO W KT

Każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w KT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem KT. Każdy członek KT realizuje zadania KT poprzez swoich reprezentantów.

Aktualny skład KT jest podany na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT.

4 CELE KT I STRATEGIA ICH REALIZACJI

4.1 Cele KT

- Uwzględnianie narodowego interesu w opracowywanych normach i innych europejskich dokumentach normalizacyjnych.
- Dbłość o spójność oraz precyzyjność zapisów w opracowywanych normach.
- Przygotowywanie polskiej wersji językowej Norm Europejskich ważnych dla gospodarki krajowej, w tym norm mandatowych i zharmonizowanych z dyrektywami UE.
- Propagowanie konsekwentnego stosowania znormalizowanej terminologii dla eliminacji możliwości różnej interpretacji lub mylnego odczytywania postanowień, zwłaszcza przez użytkowników norm spoza branży.
- Bieżące śledzenie aktualności postanowień norm w przypisanym zakresie tematycznym (w tym norm PN-EN) i wnioskowanie o ich aktualizację.

4.2 Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

- Dążenie do możliwie szerokiej reprezentacji podmiotów gospodarczych w składzie KT 225.
- Czynny udział w opiniowaniu projektów Norm Europejskich i innych europejskich dokumentów normalizacyjnych oraz Norm Międzynarodowych ISO, zwłaszcza przewidywanych do przyjęcia jako EN-ISO.
- Dobór właściwych specjalistów zapewniających optymalne składy grup projektowych.
- Zlecenie tłumaczenia tekstów Norm Europejskich Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Metali Nieżelaznych (SITMN).
- Śledzenie osiągnięć naukowo-badawczych wprowadzających nowości możliwe do wykorzystania w normalizacji.

5 CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC KT I WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu normalizacyjnego (KPT).

Każdy zgłoszony TN jest wprowadzany do programu KT. KT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego.

W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

Program prac KT znajduje się na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT, po wybraniu numeru właściwego KT.

Drugi element numeru tematu normalizacyjnego wskazuje numer Podkomitetu Technicznego opracowującego temat, np. numer tematu normalizacyjnego XXX.1.XXXX oznacza wykonywanie w KT XXX PK 1 (Podkomitecie Technicznym nr 1 Komitetu Technicznego XXX). Jeżeli drugi element przyjmuje wartość zero oznacza to, że TN jest opracowywany w KT.

- Coraz mniejsza liczba doświadczonych ekspertów chcących społecznie uczestniczyć w pracach KT, dzieląc się wiedzą i doświadczeniem (odejścia na emeryturę, zmiany miejsca pracy spowodowane także likwidacją przedsiębiorstw).
- „Zamykanie się” przedsiębiorstw i ich pracowników na otwartą współpracę wymagającą wymiany informacji i doświadczeń (komercjalizacja wiedzy).
- Brak możliwości pozyskiwania środków finansowych na przygotowywanie polskiej wersji EN od przedsiębiorstw (duże przedsiębiorstwa radzą sobie same z tłumaczeniem i nie są chętne do wydawania pieniędzy na zewnątrz, a małe i średnie przeważnie nie mają takich środków).
- Niezadawalająca reprezentatywność podmiotów gospodarczych w składzie KT 225 (przyczynkiem do tego są także wymogi proceduralne, niespełniające oczekiwań zwłaszcza przedsiębiorstw wielozakładowych)

6 WYKAZ PROPOZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH KT PRZEWIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

Zgodnie z ustalonymi priorytetami KT 225 będzie włączał do programu pracy przygotowanie projektów polskich wersji językowych nowych bądź znowelizowanych norm EN zharmonizowanych z dyrektywami UE oraz norm EN nie związanych bezpośrednio z dyrektywami ale ważnych dla gospodarki krajowej, w miarę możliwości pozyskiwania przez KT środków finansowych od zainteresowanych środowisk.